

אלו נערות פרק שלישי כתובות

מ.

עין משפט נר מצוה

עט א מ"י פ"ג מהל' ל"ט הלכה ו'
פ ב מ"י פ"ג מהלכות נערה הלכה ד' סמג עשין נד טור אה"ע ס"י קטו:
פא ג מ"י פ"א שם הל' ט סמג וטור שם:
פב ד מ"י פ"ג שם הל' ד מ"י פ"ג מהל' חובל ומוק ה"ל א סמג שם ועשין ע טור שם וטו"ע ח"מ ט"ז ט"ז סוף קד:
פג ה מ"י פ"ג מהלכות נערה הל' ג סמג עשין נד טור אה"ע ס"י קטו:

תוספות ר"ד (המשך)

כלום הוא עשה למדחי את ל"ת כיון שלא צויהו הברוא אלא להפיס דעתה אבל מצות יבום רחמנא הוא דרמי עליה דאע"ג דאמרה אשה לא בעינא לא מיקרא מצות יבום הלכך מצוה דמי עליה רחמנא הוא ולהכי דחיא את ל"ת ואע"ג דמיצית וכתב למימר לא בעינא ליבומי כ"א למיחיא הא יבום החם חליצה במקום יבום אינה מצוה: **מתני'** יתומה שנתארסה ונתגרשה ר"א אומר האונס חייב ונתגרשה פטור: פ"י שתי נערות הן יתומה אע"פ שלא נתארסה קנסה הוא לעצמה כיון שאין לה שכן שאין אדם מוריש יבום בחי ובחי. וכן נערה שנתארסה ונתגרשה אע"פ שיש לה אב הוי קנסא לעצמה כו"ע. הלכך האונס חייב ליתן קנסא אבל הפתה פטור דאזי איתילת גביה כיון שנתגרשה לו: אמר רבה בב"ח אר"י ר"א בבישת ר"ע אמרה דאמר נערה האונסה יש לה קנס וקנסא לעצמה ממאי מוקמינן יתומה פשיטא אלא הא קמ"ל דנערה הוי קנסא לעצמה ה"ה כיתומה מה יתומה לעצמה אף נערה שנתארסה ונתגרשה לעצמה אמר ר"א אמר רב הלכתא כו"א וקרי ליה רב עליה דר"א טובינא דחכימא. פ"י מאושר שבחכמים תרום אשירן ישראל טובין ישראל: **מתני'** איהוה בושת הכל לפי המבייש. ומאדם חשוב והמתבייש פ"י אדם בינוני המבייש בושתו קשה מאדם וזולל פ"י לפי שיש בו כאלוהי פגם רואים אותה כאלוהי היא שפחה נמכרת לשוק כמה היתה יפה וכמה היא יפה וקנס שוה בכל אדם וכל שיש לו קצבה מה"ת שוה בכל אדם: ואימא נ' סוף אמר רחמנא מכל מילי.

להא מילתא. שיהיה מפתה נושא על כרמו: **עשה.** לו תהיה לאשה: **ונדחי אם לא תעשה.** דאזינה ראויה לצא זישראל כגון ממונת: **מי איתיה לעשה כלל.** השתא נמי מלמדן אותה לומר איני רואה: **מתני'** יתומה שנתארסה ונתגרשה לכיון דיתומה היא וקנס שלה היא ואחילתיה דמדתה נתפתחה לו פטור. ובגמרא מפרש שנתארסה ונתגרשה מילתא אחרתיה היא ולא איתומה קאי: **גב' בשעת ר"ע רבו אמרה.** דלמר במתני' נערה שנתארסה ונתגרשה קנסה לעצמה והך נתארסה ונתגרשה דר' אלעזר כשאזינה קיים וקרי לה יתומה משום דפקע זכות אז מינה לגבי קנסו: **ממאי.** דכ"ע סבירא ליה: **מדקמי אונס חייב ומפסה פטור.** אלמא יש לה קנס ולעצמה הלכך מפתה פטור דמדתה עזד ואונס חייב ופילו אזינה קיים דאי יתומה דקמתי פשיטא דמפתה פטור אלא הא קמ"ל כו': **יתומה פשיטא.** מסקנא דמילתא דר' יוחנן היא: **טובינא דחכימי.** מואשר שבחכמים. אשירן מתגרמינן טובינא. ר' אלעזר הוא ר' אלעזר בן שמוע ולתמידו של ר"ע היה כדאמרין ביצמות צבא על יצמתו (דף סג): והיה העולם שמש עד שצא ר"ע אלל רבותינו שצדקו ושנה להם ר"מ ור' יהודה ור' יוסי ור"ש ורבי אלעזר בן שמוע: **מתני' הכל לפי המבייש.** אלס זינוי המבייש. נוסחא מאלס חסוב משמטיש אלס מורסה (ב"ק פ"ג): **המשמש סליעיה אמר רחמנא מכל מילי.** ופוסת ופנס לא לית מיצ (ערוכי דר). כו"ל בת הדיורות ב"ר בתמיא. אלל השתא כ"י יידי פוסת יש חילוק בין בת מלכית לבת הדיורות (ס"ח).

דלל חשיב עשה ומ"מ איתערך קרל דלי לאו קרל הוה חשזנין ליה דלל אפשר שניהו וחשיב עשה דעיקר מנזה היא לישא כי היכי דאמרין בפרק צ' דיצמות (דף סג). דחלילה במקום יבום לאו כלום הוא:

בגון מיליה בצרעת. אומר ר"ת דלסימנא צעלמא נקטיה דהא בקוץ צהרתו איכא עשה ולא תעשה כדאמרין בפרק ר' אלעזר דמיליה י"ג בריות אלא עיקר מילתא מכלאיש צליית וא"ת והא כלאיש צליית אפשר לקיים שניהו שיעשה צטלית למר חוטין של זמר ואומר ר"י דצטלית של פשתן אי אפשר לקיים שניהו דלל אפשר לקיים מנות תכלת אלא ע"י כלאיש דתכלת עמרה הוא וזה אין לנו לומר שיהא אסור ללבוש טלית של פשתן משום דאפשר בשל זמר דאין זה חסוב אפשר והא דאמרין צ"י התכלת (מנחות דף טז. וס). כל המטיל תכלת בידיו של אלוהי אלא מן המתמיהין ומפרש בגמרא גזירה משום קלא אילן ופרקינן לא יהיה אלא וכן ומשני אפשר צמינו כדריש לקיש דאמר כל מקום שאתה כו' התם ודאי כיון דליכא תכלת אלא הכל לכן מנות לכן אפשר לקיים צמינו וא"ת והא אמר התם לעיל חוטי זמר פוטרין בשל פשתן ושל פשתן פוטרין בשל זמר ואמאי פוטרין והא אפשר לקיים שניהו דלל אפשר צמינו ואור"ת דל ד' חוטין לכן דלי אסור דאמרין צמינו אצל פתח קאמר דשני חוטי זמר לכן פוטרין בשל פשתן דמגו דתכלת פטרה שכבר נעשה כלאיש ע"י תכלת שבו לכן של זמר דשני חוטי זמר לכן של זמר פוטרין בשל פשתן שני חוטי זמר לכן של זמר פוטרין בשל זמר אע"ג דלל נעשה התם כלאיש ע"י תכלת שבו וזריך עיון אם שני חוטי זמר לכן של פשתן ושני חוטי זמר לכן של זמר או צטלית של פשתן דשמא לא הותרו שני חוטי זמר לכן דווקא במקום תכלת אלא שלל במקום תכלת לא או דלמא לא שנה דהא שני חוטי זמר לכן של פשתן פוטרין בשל זמר אע"ג דהתם תכלת לא מעלה ולא מוריד דע"י אותו תכלת לא נעשה אכתי כלאיש ואין להקשות אי שרו שני חוטי זמר לכן בכלאיש אפי' אין תכלת עמיה אמאי מטיל תכלת בידיו של אלוהי אלא מן המתמיהין יטילו עמו שני חוטי זמר לכן של פשתן דאפילו הוי ההוא תכלת קלא אילן או לכן גמור שרי דאיכא למיגור שמה יטילו עמו שני חוטי זמר לכן של זמר ויסדור שאתון שני חוטין הצדועין הן תכלת ויהיו לך ד' חוטין לכן של זמר: **[א' אמרה לא בעינא מי איתיה לעשה כלל.** הקשה הר"ר עורא אמאי איתערך קרל צפ"ק דיצמות (דף ה): דאין עשה דמיכוד דומה שמה הא ליכא עשה דאי אמר לא בעינא לכיוד מי איתיה לעשה כלל וי"ל דהתם מ"מ מיד כשזנה אב הוי עשה לעשות מנזוה וי"ל דהכא גבי ידיה ליכא עשה דהא אי בעיא אמרה לא בעינא ליה הלכך אין לה לעבור בלא משום עשה דיהי דהיא מוהרת ממונה והשוה הכתוב אשה לאשה כדאמרין צ"י דיצמות (דף טז): **ת"י כ"י: ה"י גרסינן ממאי מדרקתני האונס חייב והמפתה פטור יתומה פשיטא א"א הא קמ"ל ב'.** כלומר מדקמתי האונס חייב והמפתה פטור ש"מ דיש לה קנס וקנסה לעצמה דאי משום יתומה נקט מפתה פטור פשיטא דפטור דהא מתלה אלא ע"כ לא נקט מפתה פטור אלא משום נערה שנתארסה ונתגרשה ולא נקט יתומה צמתי' אלא ליתן טעם אמאי מפתה פטור והלא קנסה לאזינה ואשמעי' דהרי היא כיתומה שנקנסה לעצמה וא"ת ומנלן הך אדצהה אימא דנקט יתומה לנערה דהויא נמי יתומה הא אינה יתומה אפילו מפתה חייב דקנסה לאזינה וי"ל דלית לן למימר דלדיוקא אתא כל זמן דנוכל לומר דלגופיה אתא: **א' אהך ברבבה ואחד שלא ברבבה.** שלא דכרעה ה"ל למינקט צרישא אלא כן דרך הש"ס שאינו חושש דנקט לעיל (דף לה). בתנא דצי חוקיה צין מתכוין לשאין מתכוין דה"ל למינקט שאין מתכוין צרישא דקמתי צין שוגג למוזד אלא כן דרך הש"ס במקום שזריך לשנות הן ולאוי: **ה' אמרו בע"ש שלימה חמשים.** פירוש הראשון שצא עליה שלא דכרעה דממייב קנס אפילו שלא דכרעה כדאמרין צפ"ק דקידושין (דף טז): שבו עליה ו' ועדיין היא צמולה כו' פירוש שלא דכרעה וקאמר מודה רבי לענין קנס דכולהו משלמי ובפרק הבא על יצמתו (ביצמות דף טז. וס). גבי ולו תהיה לאשה באשה הראויה לו פרט לאלמנה לכ"ג כו' ופרקינן היכי דמי אילימא דכרעה תיפוק ליה דהויא לה צעולה אלא לאו שלא דכרעה והכא הוה מני למינקט שצאו עליה צ' שלא דכרעה וכן בפרק צן סו"ר (סנהדרין ע"ג). דמוקי ההיא דאלו נערות שיש להן קנס כגון שצא עליה שלא דכרעה וחזר וצא עליה דכרעה הוה מני למינקט וחזר וצא עליה שלא דכרעה ומה שקשה על פירוש הקונטרס דהתם פירשונו בצבא על יצמתו (ביצמות דף טז. וס). ובפרק קמא דקידושין (דף טז. וס): ואימא

להא מילתא. שיהיה מפתה נושא על כרמו: **עשה.** לו תהיה לאשה: **ונדחי אם לא תעשה.** דאזינה ראויה לצא זישראל כגון ממונת: **מי איתיה לעשה כלל.** השתא נמי מלמדן אותה לומר איני רואה: **מתני'** יתומה שנתארסה ונתגרשה לכיון דיתומה היא וקנס שלה היא ואחילתיה דמדתה נתפתחה לו פטור. ובגמרא מפרש שנתארסה ונתגרשה מילתא אחרתיה היא ולא איתומה קאי: **גב' בשעת ר"ע רבו אמרה.** דלמר במתני' נערה שנתארסה ונתגרשה קנסה לעצמה והך נתארסה ונתגרשה דר' אלעזר כשאזינה קיים וקרי לה יתומה משום דפקע זכות אז מינה לגבי קנסו: **ממאי.** דכ"ע סבירא ליה: **מדקמי אונס חייב ומפסה פטור.** אלמא יש לה קנס ולעצמה הלכך מפתה פטור דמדתה עזד ואונס חייב ופילו אזינה קיים דאי יתומה דקמתי פשיטא דמפתה פטור אלא הא קמ"ל כו': **יתומה פשיטא.** מסקנא דמילתא דר' יוחנן היא: **טובינא דחכימי.** מואשר שבחכמים. אשירן מתגרמינן טובינא. ר' אלעזר הוא ר' אלעזר בן שמוע ולתמידו של ר"ע היה כדאמרין ביצמות צבא על יצמתו (דף סג): והיה העולם שמש עד שצא ר"ע אלל רבותינו שצדקו ושנה להם ר"מ ור' יהודה ור' יוסי ור"ש ורבי אלעזר בן שמוע: **מתני' הכל לפי המבייש.** אלס זינוי המבייש. נוסחא מאלס חסוב משמטיש אלס מורסה (ב"ק פ"ג): **המשמש סליעיה אמר רחמנא מכל מילי.** ופוסת ופנס לא לית מיצ (ערוכי דר). כו"ל בת הדיורות ב"ר בתמיא. אלל השתא כ"י יידי פוסת יש חילוק בין בת מלכית לבת הדיורות (ס"ח).

דלל חשיב עשה ומ"מ איתערך קרל דלי לאו קרל הוה חשזנין ליה דלל אפשר שניהו וחשיב עשה דעיקר מנזה היא לישא כי היכי דאמרין בפרק צ' דיצמות (דף סג). דחלילה במקום יבום לאו כלום הוא:

בגון מיליה בצרעת. אומר ר"ת דלסימנא צעלמא נקטיה דהא בקוץ צהרתו איכא עשה ולא תעשה כדאמרין בפרק ר' אלעזר דמיליה י"ג בריות אלא עיקר מילתא מכלאיש צליית וא"ת והא כלאיש צליית אפשר לקיים שניהו שיעשה צטלית למר חוטין של זמר ואומר ר"י דצטלית של פשתן אי אפשר לקיים שניהו דלל אפשר לקיים מנות תכלת אלא ע"י כלאיש דתכלת עמרה הוא וזה אין לנו לומר שיהא אסור ללבוש טלית של פשתן משום דאפשר בשל זמר דאין זה חסוב אפשר והא דאמרין צ"י התכלת (מנחות דף טז. וס). כל המטיל תכלת בידיו של אלוהי אלא מן המתמיהין ומפרש בגמרא גזירה משום קלא אילן ופרקינן לא יהיה אלא וכן ומשני אפשר צמינו כדריש לקיש דאמר כל מקום שאתה כו' התם ודאי כיון דליכא תכלת אלא הכל לכן מנות לכן אפשר לקיים צמינו וא"ת והא אמר התם לעיל חוטי זמר פוטרין בשל פשתן ושל פשתן פוטרין בשל זמר ואמאי פוטרין והא אפשר לקיים שניהו דלל אפשר צמינו ואור"ת דל ד' חוטין לכן דלי אסור דאמרין צמינו אצל פתח קאמר דשני חוטי זמר לכן פוטרין בשל פשתן דמגו דתכלת פטרה שכבר נעשה כלאיש ע"י תכלת שבו לכן של זמר דשני חוטי זמר לכן של זמר פוטרין בשל פשתן שני חוטי זמר לכן של זמר פוטרין בשל זמר אע"ג דלל נעשה התם כלאיש ע"י תכלת שבו וזריך עיון אם שני חוטי זמר לכן של פשתן ושני חוטי זמר לכן של זמר או צטלית של פשתן דשמא לא הותרו שני חוטי זמר לכן דווקא במקום תכלת אלא שלל במקום תכלת לא או דלמא לא שנה דהא שני חוטי זמר לכן של פשתן פוטרין בשל זמר אע"ג דהתם תכלת לא מעלה ולא מוריד דע"י אותו תכלת לא נעשה אכתי כלאיש ואין להקשות אי שרו שני חוטי זמר לכן בכלאיש אפי' אין תכלת עמיה אמאי מטיל תכלת בידיו של אלוהי אלא מן המתמיהין יטילו עמו שני חוטי זמר לכן של פשתן דאפילו הוי ההוא תכלת קלא אילן או לכן גמור שרי דאיכא למיגור שמה יטילו עמו שני חוטי זמר לכן של זמר ויסדור שאתון שני חוטין הצדועין הן תכלת ויהיו לך ד' חוטין לכן של זמר: **[א' אמרה לא בעינא מי איתיה לעשה כלל.** הקשה הר"ר עורא אמאי איתערך קרל צפ"ק דיצמות (דף ה): דאין עשה דמיכוד דומה שמה הא ליכא עשה דאי אמר לא בעינא לכיוד מי איתיה לעשה כלל וי"ל דהתם מ"מ מיד כשזנה אב הוי עשה לעשות מנזוה וי"ל דהכא גבי ידיה ליכא עשה דהא אי בעיא אמרה לא בעינא ליה הלכך אין לה לעבור בלא משום עשה דיהי דהיא מוהרת ממונה והשוה הכתוב אשה לאשה כדאמרין צ"י דיצמות (דף טז): **ת"י כ"י: ה"י גרסינן ממאי מדרקתני האונס חייב והמפתה פטור יתומה פשיטא א"א הא קמ"ל ב'.** כלומר מדקמתי האונס חייב והמפתה פטור ש"מ דיש לה קנס וקנסה לעצמה דאי משום יתומה נקט מפתה פטור פשיטא דפטור דהא מתלה אלא ע"כ לא נקט מפתה פטור אלא משום נערה שנתארסה ונתגרשה ולא נקט יתומה צמתי' אלא ליתן טעם אמאי מפתה פטור והלא קנסה לאזינה ואשמעי' דהרי היא כיתומה שנקנסה לעצמה וא"ת ומנלן הך אדצהה אימא דנקט יתומה לנערה דהויא נמי יתומה הא אינה יתומה אפילו מפתה חייב דקנסה לאזינה וי"ל דלית לן למימר דלדיוקא אתא כל זמן דנוכל לומר דלגופיה אתא: **א' אהך ברבבה ואחד שלא ברבבה.** שלא דכרעה ה"ל למינקט צרישא אלא כן דרך הש"ס שאינו חושש דנקט לעיל (דף לה). בתנא דצי חוקיה צין מתכוין לשאין מתכוין דה"ל למינקט שאין מתכוין צרישא דקמתי צין שוגג למוזד אלא כן דרך הש"ס במקום שזריך לשנות הן ולאוי: **ה' אמרו בע"ש שלימה חמשים.** פירוש הראשון שצא עליה שלא דכרעה דממייב קנס אפילו שלא דכרעה כדאמרין צפ"ק דקידושין (דף טז): שבו עליה ו' ועדיין היא צמולה כו' פירוש שלא דכרעה וקאמר מודה רבי לענין קנס דכולהו משלמי ובפרק הבא על יצמתו (ביצמות דף טז. וס). גבי ולו תהיה לאשה באשה הראויה לו פרט לאלמנה לכ"ג כו' ופרקינן היכי דמי אילימא דכרעה תיפוק ליה דהויא לה צעולה אלא לאו שלא דכרעה והכא הוה מני למינקט שצאו עליה צ' שלא דכרעה וכן בפרק צן סו"ר (סנהדרין ע"ג). דמוקי ההיא דאלו נערות שיש להן קנס כגון שצא עליה שלא דכרעה וחזר וצא עליה דכרעה הוה מני למינקט וחזר וצא עליה שלא דכרעה ומה שקשה על פירוש הקונטרס דהתם פירשונו בצבא על יצמתו (ביצמות דף טז. וס). ובפרק קמא דקידושין (דף טז. וס): ואימא